

Occasionalia *VI-179*
potissimum carmina
vol. Tafel. 19. ~~19.~~

Centuria ~~quinta~~ *quing.*

Unq

VI-179

ORATIO GRATVLATORIA,

QVA

SERENISSIMVM

PRINCIPEM

DOMINVM

DN. FRIDERICVM

AVGVSTVM

REGIVM ET ELECTORALEM PRINCIPEM,

RECTOREM MAGNIFICENTISSIMVM

CELEBERRIMAE

ACADEMIAE VVITTEBERGENSIS,

VIGESIMVM AETATIS ANNVVM FELICITER

INGRESSVM,

ET

PAVLO ANTE EX GRAVI, QVO IN VENETIS TENEBATVR, MORBO

FELICIBVS AVSPICIIS ELVCTATVM

IN MAGNA

PATRVVM CIVIVMQVE

FREQVENTIA

IN TEMPLIO ARCIS

NONIS OCTOBRIBVS ANNO MDCCXVI

PVBlice VENERABATVR

IOHANNES THEODORICVS DE HARTIZSCH

EQVES MISN.

VVITTEBERGAE SAXONVM

EX OFFICINA IOHANNIS LV DOLPHI FINCELLI

ON LIO GRATVATORIA

ANNO DOMINI

MDCCLXXV

IN

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

M. J. K. S. P. A. M.

I
CO
RE
EX
X

CIV

lut
poh
die
ria
um

**PR-OECTOR MAGNIFICE,
COMES ILLVSTRIS-SIME, VIRI SVMMÈ
REVERENDI, AMPLISSIMI, CONSVLTISSIMI,
EXPERIENTISSIMI, EXCELLENTISSIMI, MA-
XIME REVERENDI, PRÆCELLENTISSIMI,**

ITEMQVE

**CIVES ET HOSPITES PRO EA, QVA QVIS VTI-
TVR. FORTVNA HONORATISSIMI,**

*Illuxerunt Nonae Octobres, et felicif-
simo quodam sidere illuxerunt, quas
ante hos uiginti annos Regii nostri
ortus* **PRINCIPIS** *Saxonum sa-*

*luti aequae, ac totius Germaniae, nati ad omnem
posteritatis memoriam insigniuit. Illuxit ille
dies, inquam, quo, iucunda recordatione, memo-
riam Natalis Eius; unde felicitatis nostrae initi-
um ducitur, renouamus. Illuxit exoptatus ille*

A 2

dies

dies, quo ante hos uiginti annos, Saxonia omnis
gratulatione, et plausu personuit, quo summa rerum
in tuto collocata, quo externae quoque gentes gra-
tulabundae ad nos aduolarunt, ob debellatum ho-
stem, quem in ipsis etiam uisceribus aiebamus, hoc
magis pertimescendum, quod intestinus esset, or-
bitatem istam duram Regii, et Electoralis ortu
PRINCIPIS expugnatam, intelligo, quae Pa-
triae nostrae interitum uastitatemque minitaba-
tur. Quamuis autem nostrarum utique sit par-
tium, has faustissimas Octobres Nonas toties, quoti-
es recurrunt, omni gaudio celebrare; tamen, ut in
his potissimum animi laetissimi indicia prodamus,
recuperata, Dei benignitate, sanitas Regii **PRIN-**
CIPIS suadet. Sane haec laetitia tanto maior
est, et exquisitior, quo acerbior diutina fuit tristi-
tia, et aegritudo, quae hanc praecessit. Nullum e-
nim esse, arbitror, quem fugiat, in quo moerore lu-
etique uniuersa sit Gens Saxonica ante uersata.
Certe haec sollicitudo, quae omnium animis iniecta
erat, fama percrebescente, Regium, et Electoralem
PRINCIPEM, iniqua ualetudine in Venetis
conflictari, mentes, animosque omnium Saxonum
tenuit

tenuit percussos. Accedebat longe plus timoris, cum emanaret uulgo, morbum quo Regius **PRINCEPS** tentaretur, illum esse, qui, ante hos paucos annos omnes Sacri Romani Imperii fines non sine luctu summo depopulatus est, eripiendo Caput eius suum **Diuum IOSEPHUM**, inquam, et, qui hac ipsa tempestate iisque in Prouinciis exitio non paucis fuit. Imo ea magnitudo, is sensus erat tristitiae, huius, et ipsum quoque **Magnanimum REGEM** afficeret, fortiolem alioquin, et animosiolem, quam, ut aduersis rebus ullis frangi possit, ac perturbari. **Tantus dolor, ac metus fuit, ut REGINAE MATRIS** animum, praesidio sanctitatis munitum, et admirabili prorsus constantia, omnes uitae, fortunaeque tempestates, sustinentem coeperit uulnerare. **Tantus denique fuit, ut REGIAE AVIAE** animo, non solum molestas, acerbasque curas, et aegritudines attulerit, sed causa quoque propemodum fuerit imbecillitatum, quae adhuc in eius, ab ingruente senio, debilitatum corpus, proh dolor! tantos fecerunt impetus, parum ut abfuerit, quin illud fregerint, nisi Numinis Diuini immensa bonitas, cuius auxilium rogauimus supplices, pre-

B

cibus

cibus nostris commota, bos impetus compressisset. Et enim tristitia, quam ex statu illius, quem habemus charissimum, iniquo percipimus, efficere consuevit, ut non solum animum sauciet, aut effodiat pectus, sed ipsum quoque corpus incommodis haud unis affligat. Haec profecto tristitia tanta fuit, ut etiam Musae huius celeberrimae ad Albim Academiae, contremiscere sint visae. Haec tanta, inquam, fuit, ut totam Saxoniam planctu, lamentisque ita repleret, ut omnium ora, uultusque in terram deiecti, ut omnium oculi lacrymis pleni conspicerentur. Quae quidem perturbatio, atque moestitia prorsus digna esset admiratione, quippe quum tanta erat, quanta nequidem, ob extinctum suum Principem alii afficiuntur, nisi notum esset, praeter innatam Genti Saxonum erga Principes uenerationem, quantum nostri etiam Optimi **PRINCIPIS**, statim ab initio, uel admiratione capti fuerint, uel flagrauerint charitate. Haec autem perturbatio, ex periculoso Regii **PRINCIPIS** orta morbo, non Saxoniae solum finibus circumscripta erat, sed latus patuit, per omnem quippe Germaniam longe, lateque diffusa. Et, quis miretur, tantam ferme omni-
um

um coortam fuisse trepidationem, cum anceps, et dubia **PRINCIPIS** lecto affixi, salus nuntiaretur, in quo tamen **Spes** omnium, et omnium salus haud dubie sita esset. De nostro enim **PRINCIPE** merito bene sperant omnes, cuius Natalis Dies, non sine providentiae divinae argumento, in diem illum incidit, qui **Spei** quoque nomen omine felici prae se ferebat. Constat, exploratumque est, in Principum natalibus omnia fere quaedam contingere, ex quibus de futura magnitudine, de fortuna, uel aduersa, uel secunda, de imperii administratione, aliisque conuicere licet. Ita Somnium illud Mandanis magnitudinem praedixit Cyri; sic Augusti magnitudo praesagita est somnio matris, quo intestina sua ferri ad sidera, et explicari per omnem terrarum, coelique ambitum conspiciebat. Similiter uenusta, et fulgens illa stella, quae natali die Caroli Magni in coelo cernebatur, praesagium erat, illum singularis, ingentisque imperii Dominum, et multarum Domitorem gentium fore. Exemplum Joannis Friderici, Defensoris emendatae religionis, pietate, et animi magnitudine Incltyti, memoratu dignum est, cuius res aduersas, quae deinceps ipsi

acciderunt, crux illa coloris aurei, qua insignitus;
in lucem editus est, sine dubio praedixit. Quam
uero felicitatem de nostro **PRINCIPE** Regio,
cuius Natalis infastis est Dies Spei, nobis pro-
mittamus. O felicem Spei diem, diebus Fidei
et Charitatis stipatum! O faustum Saxonibus
omen! Quae sane Spes hoc maior est; quo magis
illustribus factis, uel in regionibus externis, Fidem
et Charitatem, quas inter Spesmedium tenet lo-
cum, sese exerere uidemus. Itaque non est, quod
miremur perturbationem ex aduersa Regii **PRIN-**
CIPIS nostri ualetudine susceptam, qui, nullis non
tanto quidem **PRINCIPE** dignis uirtutibus op-
pido excultus, quam omnes conceperunt, par est
Spei. Spem **REX** Potentissimus habet certif-
simam; suum Haerodem fore eum, qui, partem
curarum in se suscipiendo, onus regnandi,
quod admodum graue, suis solus humeris sustinet,
lenius aliquando reddat, qui Saxoniae beatum,
fortunatumque statum, quem ipsa curae, ac uigilan-
tiae Clementissimi **REGIS** nostri fert acceptum,
modis omnibus confirmet. **REGIS** igitur animus

acci-
audi

audita ista fama non parum fuit perturbatus il-
lum, illum in grauem delapsum esse morbum, in quo
solo **Spem** Regii Generis omnem, omne **Spei**
decus iam pridem collocasset. **REGIÆ MATRI**
nihilominus, leuiusque sollicitudinis causae sup-
petebant, cui uerendum utique erat, ne talicasu
Spes eluderetur, quam alebat certissimam, bre-
ui, de hac Arbore Generosa gratisimos percipien-
di fructus, quam Ipsa certe sedulo colens, ac fingens
in rectam decoramque, largiente incrementa Deo,
proceritatem euexit. Neque mirari subeat, constan-
tem **REGIÆ AVIÆ** animum ob hunc ru-
morem perturbatione fuisse occupatum. Haec enim
gravi iam senectute pressa in solo Hoc Nepote Suo
omnem animi oblectationem, omnem uoluptatem,
omne leuamentum aegritudinis, quae senectutem
fere comitari solet, se quaerere posse et inuenire
Spem certissimam fouet. Nostras etiam Mu-
sas non immerito haec perturbatio affecit, quibus
certe extremum concinnasse uidebatur fortuna ca-
sum. Hae enim amisissent **PRINCIPEM**, de quo
certissime sperant, fore, ut felicitatem eam aliquan-
do tueatur, quam **REGIS** Potentissimi, Stat oris

C

Sui

*Sui indulgentiae prope soli se debere certatim et ingenue profitentur. Praecipua tamen incolis Saxoniae lugendi causa erat amissuris omnino **PRINCIPEM** Spei suae genitum, pietate et prudentia praestantissimum, iustitia et clementia nulli temere secundum, eum amissuris **PRINCIPEM** inquam, quem **DEUS** ideo nasci uoluit, ut esset, in quo se uirtus mortalibus omni ratione modoque probaret, et cui nec uoto similis expeti potest. Amisissent profecto Saxones **PRINCIPEM**, cui tanta concordia, tantus concentus omnium contigit uirtutum, ut fortitudini respondeat pietas, constantiae sapientia, seueritati ac iustitiae nihil clementia lenitasque detrabat. Antiqui mortales, Graeci maxime ac Romani Heroes ac Principes suos, quos uirtutibus excessisse mortale fastigium, existinabant, progeniem scisciebant Deorum. Sic, Alexandrum Ioue, sic Marte Romulum genitum ferebant. Nobis necesse non est ad haec ludibria, et futiles fabulas descendere, admiraturis excellentissimarum uirtutum in nostro **PRINCIPE** causas. Quid quaeramus autores, quos cernimus? quid fictitios iactemus parentes, qui nouimus ue-*

ros.

ros? *Quid, nisi magnum producant cornuati
in unum Saxonici et Baruthini Sanguinis fon-
tes? Quid, nisi absoluti prorsus Principis ex-
emplum in nostro PRINCIPE Regio de-
prebendamus, cuius Serenissimos Parentes a-
nimi magnitudo, et singularis pietas omnium ex-
posuit rationi? Nos, sine assentationis uitio, af-
firmamus, PRINCIPEM nostrum quasi
hereditate relictas Inchytorum uirtutes Maio-
rum accepisse. Res loquitur, Saxoniae Principes
optimarum quarumque uirtutum gloriam ita sibi
fecisse propriam, ut eius palmam his nullus Prin-
cipium praeripuerit unquam, maximus autem quis-
que apud hos inuenerit, quod imitaretur. Inuete-
rata enim uirtus, animusque uere magnus infalli-
bilis sunt Saxoniae Principum signa. Quot enim
numeramus, in Saxonia, posteritatis admiratione
insignes Principes, quorum alius Pii, Sapientis a-
lius, unus Constantis, alter Placidi, quidam Ma-
gnanimi, non nemo Animosi cognomen est adeptus?
His uirtutum laudibus merito et Regium PRIN-
CIPEM nostrum cobonestamus, in quo omnes
uirtutes, quae Inchytos Maiores his praeconiis di-*

gnos reddiderunt, conspirant. Quid miremur itaque, quod tantum terrorem Saxoniae incolis Regii nostri **PRINCIPIS** incusserit iniqua ualetudo. Amisissent enim **PRINCIPEM** Saxones in patriae **Spem** genitum, a cuius exquisitissimis uirtutibus eandem felicitatem sese consecuturos sperant, qua sub **FRIDERICI AVGVSTI** Regis atque Electoris nostri auspiciatissimo regimine iam perfruntur. Amisissent Principem iidem, cuius uirtutum, quas exteri quoque ad inuidiam usque admirantur, uberrimos sunt fructus propediem collecturi. Merito lugebat Saxonia, cui et iacturam maximam, et summum periculum, periculosus **Optimi PRINCIPIS** morbus comminari uidebatur. Ita enim dura ista orbitas deprecanda semper Saxonibus, accelebranda **CHRISTIANAE EBERHARDINAE REGIAE MATRIS** fecunditate pridem expugnata, iterum in uiscera Saxoniae nostrae irrepsisset, salutem huius isto munimento, quo in Natali Regii Principis nostri confirmata est, destitutam haud difficili negotio destructura. Profecto enim regio, cuius gremio intestinus hic hostis insidet, firmiore quodam munimento plane desti-

definitur, quod opponi casibus possit, qui subito
saepe ingruunt, conuellunt rempublicam, ac tur-
bant. Non classes enim, et legiones, non alte recon-
ditae opes, et thesauri, non arces aditu difficiles,
ualida regnis munimenta praebent, sed bonus cer-
tusque successor, et uirtutum hae res paternarum
Hic autem terror non in Saxoniae solum finibus.
conquieuit, sed omnem quoque Germaniam pera-
grauit, quae a **PRINCIPE** Regio, qui suorum
gloriam sequitur Maiorum, ea merita, quae illi con-
tulerunt, expetit iam et expectat. Nulli enim Prin-
cipes tot tantisque in Imperium et Imperatores in-
clity sunt meritis, quam Principis nostri Maiores,
Marchiones nominatim Misniae, ortique ex his
Saxonicae Electores ac Principes regionis. Quo-
rum ob merita, quibus in bello praesertim Hussi-
tico isto, Imperatorem sibi Fridericus ille Bellico-
sus deuinctum reddidit, translata in se dignita-
tem Electoralem, extincta paene Atianorum pro-
pagine, sunt adepti. Cumque in eorum se numerum
ascitos, intelligerent, qui solidae Bases Imperii et
Columnae immobiles dicuntur, quibus Augustissi-
mi Imperii aedificium tuto innitatur, officii sui, et

D

di-

dignitatis haud immemores, finibus Germaniae
custodiendis semper fuerunt intenti, nec labori par-
centes ulli salutem, uitam, fortunasque suas, pro sa-
lute Imperii, pro uita, fortunisque ipsius Impera-
toris intrepide, nec sine luculento singularis cuius-
dam fidei argumento nunquam non omnibus ho-
stibus obiecerunt. Ipsa Augusta sedes ab infestis
obsessa, oppugnataque Turcis, sed auspiciatissimo Io-
annis Georgii III. nostri ductu liberata, hoc non
obscure testatur, ipsa Temesuarica, cui arma, tor-
menta que uictoria ob Inuictissimo CAROLO VI.
bono quodam omine admota, hoc testatur, prope
quam fuis fugatisque barbarorum copiis, insignem
iustamque uictoriam Potentissimus REX noster,
FRIDERICVS AVGVSTVS reportauit.
Pari constantia, et fide salutem quoque Germa-
niae, inturbis intestinis, quibus ea concussa plus se-
mel est, Saxoniae Heroes nullis parcentes sumptibus
tuendam susceperunt. Cuius rei luculentum exem-
plum esse potest Marchionatus Lusatiae, qui ob
impensas inturbis Bobemicis factas, primo pignoris
loco, deinde pleno perpetuoque Jure beneficiario
Saxoniae Dominis est concessus. Imo, Saxoniae
Prin-

*Principum in Germaniam merita maiora sunt, et
plura, quam, ut uel enarrari, nedum exornari pos-
sint. Haec eadem Germania de nostro **PRIN-
CIPE** Spei suae genito certissime sperat, illum
eo euersurum, ut, ad suorum morem, exemplumque
Maiorum, Dextra aliquando Imperii, Vexillum
Germaniae, Pater Custosque publicae Salutis
praedicetur. Quare merito perturbata est Germa-
nia, cum **PRINCIPIS** nostri Spei implendae
paris, salutem periclitari audiret. Diuini uero Nu-
minis benignitas fuit, quae superato morbi pericu-
lo conseruatam, recuperata ualetudine, saluam,
resectis uiribus, integram, Saxoniae, et Germaniae
Spem, Saxonicaeque Gentis Delicium sartum, te-
ctumque conseruauit. Hoc Numen Diuinum tot
precibus, tot uotis, quae pro salute Regii **PRIN-
CIPIS** nostri, quotidianas inter lacrymas, gemit-
usque perpetuos adhaesusa, oratum, exoratum,
que est, ut Regio **PRINCIPI** nostro ualetudinem
pristinam restituat, atque adeo, nostram salutem in
discrimen propemodum adductam mirifice confir-
met. Idem illud Numen Diuinum hunc diem fau-
stum festumque fecit, quo gaudet **REX** Poten-*

tissimus, quo exsultat **REGINA** Clementissima, quo laetatur Regia **MATER** Celsissima, sibi redditum iri Regiae Domus suae Munimentum, et saluum esse Principem, qui in eo est, ut **Spem** de se conceptam adimpleat breui. Nostrae etiam Musae **RECTORIS** sui Magnificentissimi Natalem, gaudio repletae, elataeque celebrant, **Spe** optima plenae, fore, ut felicitatem suam, **FRIDERICI AVGVSTI** Patris Patriae beneficio vere Regio inchoatam, Regius **PRINCEPS** noster in posterum quoque sustentet. Merito faustis omnibus uniuersa certat Saxonia, merito ciues consternati ante, ac metu paene oppressi, denuo se colligunt, et in acclamationes, plaususque feruntur. Nunc enim morbi metus diuino munere extinctus est, nunc salus **PRINCIPIS** asserata, nunc cum Ipsius ualetudine redintegrata commune patriae gaudium est instauratum. Nunc nobiscum in gratiam Numen iratius redisse uideatur, cum tranquillior nos serenitas exhilaret, et euanescere incipiant atrae nubes. Quapropter se **Fure** omnium et effert, et iactat pietas, quantumque intus quis concepit gaudii, tantum ore, habitu, gestu, et

et qua non ratione declarat. Nunc radii bilares
nostri SOLIS Saxonici, longe licet absentis, supe-
rato ueluti, quod passus est, deliquio in omnes par-
tes se diffundunt, tristibus luctuum uel nebulis forti-
ter dissipatis. Quam ergo clementer benignitas
Numinis egit nobiscum, quae **PRINCIPEM**
nobis nostrum Optimum optime conseruauit. Hu-
ius Diuini Numinis gratiam, misericordiam, pro-
uidentiam, hodie pleno ore praedicamus, dum uo-
tis nostris pro incolumitate Regii **PRINCIPIS**
nostri susceptis tam benigne respondit, ipsumque gra-
ui istoc morbo liberauit, ac totam adeo Saxoniam
hoc die, gaudio plane singulari cumulauit. Huic
Numini benigno, auctori huius gaudii unico,
gratias persoluimus quam maximas, ne forte
nos indignos illa reddamus laetitia, quam Nu-
men Diuinum eo die nobis concedet, quo o-
mnia desiderio Eius afflicta bene diu et prostrata,
in Regii **PRINCIPIS** nostri conspectu se erigent,
receptoque nouo ueluti spiritu, in meliorem, felicio-
remque statum restituentur, cum adueniente Re-
gio **PRINCIPE** nostro omnium sese uolupta-
tum cumulus effundet. Illucescat uero quam ci-
E tif

tissime auspiciatissima lux illa, qua Saxones, ad conspectum Saxonici **HAEREDIS** prorumpent laeti, qua ad faustum hoc **SIDVS** omnes ac singuli laeti, libentesque conuolabunt. Ac mihi quidem Deus ipse uidetur hac tristitia, quam uiolentus nostri **PRINCIPIS** morbus excita-uerit, ideo mentes animosque nostros perculisse, ut in his laetitia uis tanto maior sit, et efficacior, quam plenam, perfectamque ex aduentu exoptato **DELICII** nostri Regii propediem percipimus. Interea protege, quaeso, Deus Immortalis Potentissimum **REGEM** nostrum, **FRI-DERICVM AVGVSTVM**, Patrem Patriae multo Clementissimum, serua, serua saluum hunc, et incolumem, gubernata, et rege consilia Ipsius, iisque bonos, laetos, ac salutare euentus largire. Serua incolumem **REGINAM** Incomparabilem, serua sospitem **MATREM** Regiam, Parentes Almas Patriae nostrae Clementissimas, quam benignissimeque effice, ut earum per multos adhuc annos, precum fructus uberrimos colligamus. Serua quoque ac, tuere Numenquam optime Regium **PRINCIPEM** nostrum, Saxoniae

*xoniae Spei firmamentum, Eumque Patriae de-
siderio redde, et ex communi, concordique Saxo-
num noto quam diutissime florentissimum praesta.*

Viuat FRIDERICVS AVGVSTVS
Heroicarum PARENTIS Magni
Virtutum Haeres unicus, Viuat, ut
per Eum uiuamus, uigeat, ut per
Eum uigeamus, floreat, ut per E-
um nouis identidem auctibus laeti
continenter floreamus.

Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including the name "VALENTIS" and other illegible words.

Fragment of text from the adjacent page, showing decorative initials and some illegible characters.

Mag. H. 1.3.11

f

TA-706

Nur 11, 27, 28 verknüpft

107P
1077

ORATIO GRATVLATORIA,

QVA

SERENISSIMVM

PRINCIPEM

DOMINVM

DN. FRIDERICVM

AVGVSTVM

REGIVM ET ELECTORVM
RECTOREM MAGNVM

CELEBERE

ACADEMIAE VVITTEBERGAE

VIGESIMVM AETATIS

INGRESSVS

ET

PAVLO ANTE EX GRAVI, QVO IN

FELICIBVS AVSPICIIS

IN MAC

PATRVM CI

FREQV

IN TEMPL

NONIS OCTOBRIBVS

PVBLICE VENI

IOHANNES THEODOR

EQVES M

VVITTEBERGAE

EX OFFICINA IOHANNIS

PRINCIPEM,
M
M
S,
CITER
R, MORBO
ZSCH

